

Tribuna Nouă

REDACȚIA ȘI
ADMINISTRAȚIA
Sălev, Regina Maria Nr.
12. Tipografia „Aradul”
1925

INSERȚII
se primesc după tariful
Administrației Starului
și la toate agențiile de
presă publicitate.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL

DIRECTOR: ION MONTANU

3 Lei ex.

3 Lei ex.

Mandatul dela Reghin

Arad, 10 Martie.

Peste câteva zile alegătorii din circumscripția electorală Reghin se vor rosti pentru un nou mandat de deputat, rămas fără stăpân pe urma pimirii dlui S. Măndrescu de ministru al țării în Albania. Lupta se va da între două partide: cel averescan și cel care până în momentul de față se numește „național”. Guvernul, călăuzit de-o conștiință a superiorității sale de forță, a renunțat să puie candidat.

Mai este, însă, de ținut în seamă un decisiv element de circumstanță al situației. Guvernul actual se apropie de sfârșitul ciclului constituțional. Este momentul, când un regim puternic de-o ascendență aproape olimpiană, asupra celorlalte organizații politice, poate să stea liniștit deoparte și să lase un teren liber preferințelor opiniei populare, caci numai din rezultatul unor lupte drepte și nestângenate va putea să despiindă linia de orientare după care se conformează masele electorale în vederea viitorului.

Dar poate nu greșim, când spunem, că la această hotărâre a guvernului au prezidat și considerațiunile de-o înaltă etică națională, sentimente de loialitate mutuală ce trebuie să existe în sferele de sus ale conducătorilor urel țării, când sânt puse în joc personalitățile de elită ale neamului.

Unul din concurenții mandatului vacant este adică, după cum se știe, Octavian Goga. Prin candidatura d-sale și prin motivele de abținere a guvernului, algerii dela Reghin i se dă importanța unui eveniment politic de primul rang.

Lansându-și candidatura, d. O. Goga adresează în ultimul număr al revistei „Țara Noastră” următorul apel:

„Rog pe toți adversarii mei, ca pe deasupra tuturor credințelor care ne despart, să ferim satelile noastre de spectacolul desguștătoarelor rivalități ronoscite, și, dacă se poate, să dăm o luptă civilizată. În orice caz repet dorința pe care-o am: ea se păstra cu această ocazie măcar caracterul impersonal al urnelor. Guvernul, complet desinteresat în chestiune, poate implini cu ușurință datoria, suprimând fatala noapte și îndorând terminarea alegerii într'o singură zi”.

Se știe, că într'o ședință recentă adunării deputaților guvernul s'a agajat serbătorste pentru libertatea alegerii și pentru terminarea ei într'o singură zi. Rămâne, ca organizații naționaliști ai luptei să se asemneze la proceduri mai puțin superbe ca cele dela Dej și aiurea și să asalteze masele electorale numai cu armele credințelor lor programate, ferind sufletul țărănilor noștri din acel coif al câmpiei Ardealului de-o nouă și sguđuitoare scărba, caci acel suflet este poate cel mai puțin în toată țara.

Dinspre partea țavarășilor d-lui Goga nu ne îndoiim că vor duce în apă numai talentul puternic și convingerea cinstită a d-sale. Imprejurarea, că în campanie la parte însuși generalul Averescu e o garanție mai mult de normalitatea luptei ce se dă. Alegerile din primăvara anului 1920, prezidate de guvernul d-lui Averescu, să știe că d. Iuliu Maniu, șeful partidului național, numai grație sprijinului guvernamental a putut

să bată cu cinci voturi la Alba-Iulia pe bunul cismar comunist Crețu. În situația actuală, date fiind acutele divergențe dintre cele două partide, nu va pretinde desigur nimenea, ca partidul național, să se retragă în fața dlui Goga, — dar întrebuintarea de mijloace civilizate în luptă cu șeful a erezcanilor ardeleni este un imperativ categoric al cinstei politice.

Peste considerațiunile de partid, peste trecătoarele supărări personale, personalitatea politică și culturală a d-lui Goga trebuie să întroneze în toate conștiințele drepte din Ardeal respectul ce se cuvine marilor figuri ale istoriei contimporane. D-nul Goga este trecut de mult în galeria cea mai de sus a valorilor neamului, iar absența d-sale din rândul reprezentanților patriei e una din cele mai monstruoare vinovății ale acestor vremi.

Alegătorii dela Reghin sânt chemați să repare o greșală a trecutului, mai ales că guvernul a înțeles să le dea prin atitudinea ce a luat față de candidatura d-lui Goga o indicațiune în acest sens.

Ca luptători naționali cu gândul neîntunecat de nici o preocupare interesată — în alt înțeles decât cel pur românesc, îi dorim d-lui Goga o izbândă meritată.

Consiliul de miniștri.

Membrii guvernului s'au întrunit în consiliu, sub președinția d-lui Ion I. C. Brătianu, președintele consiliului.

S'a discutat proiectul de autonomie a câilor ferate a cărui reducere admisă de consiliul superior economic a fost admisă și de guvern.

Proiectul va fi supus zilele acestea votului Parlamentului.

S'a lucit apoi în discuțiune proiectul de lege a pensilor.

Consiliul a hotărât că o comisiune alcătuită din sânul său, din care fac parte d-nii Vintilă Brătianu, Al. Constantinescu, G. G. Măzescu, general Văitoianu, N. N. Siveanu și general Mărdărescu, să dea redacțiunea definitivă acestui proiect, după care va fi depus pe biroul Corpurilor legislative.

D. N. D. Chirculescu, ministrul muncii, a expus proiectul de emigrare și imigrare precum și regulamentul funcționării agențiilor de emigrare. Consiliul a admis ca d. ministrul al muncii să le depună în Parlament. S'au mai rezolvat apoi diferite lucrări curente.

Reforma electorală în Ungaria.

O nouă Cameră a magnaților.

Budapesta 9.— (Rador). Guvernul Ungar a depus în adunarea națională proiectul de lege privitor la reforma electorală și înființarea unei înalte Camere.

Acesta Cameră va înlocui vechea Cameră a magnaților care a încetat să existe. Membrii acestei Camere nu pot fi decât unguri și se recrutesc din personalitățile marcante, din reprezentanții bisericii, științei, industriei, comerțului și agriculturii. Membrii sânt aleși pentru o perioadă de 10 ani, iar o parte vor fi numiți pe viață. Membrii familiei Habsburg care locuiesc în Ungaria și au mai mult de 35 de ani vor face parte din înalta Cameră.

Alegerile vor fi secrete. Numărul membrilor, rumiți nu va trece de 40.

NOTE

„Biblioteca Sămănătorului”

Arad, 10 Martie

Biblioteca Sămănătorului, întemeiată în 1916 de Tipografia Diecezană din localitate, își reia apariția.

Un recent apel lansat de Direcțiunea Bibliotecii Sămănătorului a trezit un puternic ecou în rândurile scriitorilor ardeleni. Astfel, Ion Agârbiceanu, Lucian Blaga, Emil Isac, Septimiu Popa, Gavril Toanca, Mihail Gaspar, T. Murășanu, Volbură Poiana, etc., vor contribui cu scrierile lor la izbânzile culturale românești în aceste părți unde răspândirea scrisului străin se bucură de condițiuni excelente.

Cu concursul fruntașilor scriitorilor românești din Ardeal, Biblioteca Sămănătorului va putea deveni ceea ce trebuie să fie: un tocar de răspândire a cărții bune, sănătoase și rodnice. Va deveni o legătură inestructibilă între satelii românești și orașele românești. Cărțile plecate de-acolo vor fi de folos și în camerele sarace ale elevilor de liceu sau ale studenților universitari și în casele țărănilor români, pentru sarbătorii și Duminicile liniștite sau pentru zilele lungi de iarnă.

Cu vremea literatura ardelenă în ce are ea mai sănătos și mai românesc va fi mobilizată de Biblioteca Sămănătorului aici în orașul acesta trezit în sfârșit la o viață de avântă nimeni românesc. Va fi mobilizată aici pentru oțelirea și înălțarea conștiințelor românești.

Pe băncile școlilor românești din ținuturile alpine cresc actualmente zeci de mii de copii ai satelor noastre. Acești copii așteaptă cartea care le trebuie. Pentru aceștia, pentru nevoile lor suferințiste de astăzi și de mâine a toată o necesitate ca Biblioteca Sămănătorului să-și continue apariția, chiar dacă ar fi tot să înfrunte riscuri materiale imense.

Un îndemn la continuarea acestei biblioteci a fost și faptul că edițiile aparute până acum din broșurile publicate, s'au epuizat repede, dovadă astfel dată mai mult rostul Bibliotecii Sămănătorului.

Nădejduim că această bibliotecă își va continua munca cu toată energia și va grupa aici pe toți scriitorii ardeleni cari au ceva bun și frumos de spus semenilor lor din această țară pe care dorim s'o stăpânim înțelepțeste în numele culturii.

Profesorii universitari din Cluj protestează.

Prefectii universitari, dela Cluj au semnat un protest prin care sunt respinse acuzațiunile d-lui Vaida formulate cu ocazia grevei studenților.

Cei aproape cincizeci de profesori cari semnează acest protest cer politicianilor să înceteze de a mai umeli în universități și de-a mai agita printre studenți.

Problemele economice

— Mijloacele pentru înlesnirea circulației monetare. —

Arad, 10 Martie.

Din întreaga criză economică prin care trecem putem desprinde doara mai ușor o învățatură tristă, plătită amar de scump: că putem avea bogății imense nu la mai mult decât un metru adâncime sub noi și totuși nu ne putem numi bogăți până ce nu avem o organizație pentru estrogerea, exploatarea, utilizarea sau desfacerea acelei bogății. Cu un cuvânt, cei patru factori cardinali ai economiei naționale, și anume ai producției, ai circulației, repartiției și consumației, trebuie să fie integriți, sănătoși pentru ca organismul cel mai important al țării, — economia națională să poată prospera.

Nu voese să analizăm în parte defectele fiecărui factor al economiei naționale. Ar fi o operație puțin prea lungă, căci la fiecare om găsi vre-o vină, lipsuri și rele aproape inevitabile după cataclismul mondial. Chiar și primul factor: naturii, i-ași afla să-i fac o imputare, raci după spusele unora, nici ea numai e așa cum a fost în trecut... sub Unguri.

Insist numai asupra unor factori ai economiei noastre naționale cari sunt maladii și i-am putea însănătoși fără eforturi osebite, fără ca să recurgem la generozitatea lui Oacle Sem sau a buldogului John Bull, nici la complicate teorii de înaltă economie politică sau financiară... nici la promisiuni, a căror împlinire se amână ad calendar... Nu trebuie să ne mângâiem nici cu prognosticurile infailibile că „vor veri și timpuri mai bune”, „să așteptăm, să avem încredere în actualii conducători ai neamului”, „paciență, paciență”, căci ea e alifia cea mai bună, cea mai recomandabilă pe rana ce o are țara de atâta amar de vreme, pe rana ce tot sângerează și se doare tot mai mult.

Între șanțurile periculoase ale dezolării și liuzile aceluia cari sunt cu totul și cu toate multumii, trebuie să alegem odată în fine drumul sigur de țară, drumul aspru al realității, urde vântul adie liber și ne suflii din cap ceace nu are loc acolo, unde razele soarelui binefăcător ne bat în față, ne luminează, ne dau putere și curaj ca să mergem pe drumul greu înainte.

Căci trebuie să recunoaștem, că până azi sau până mai ieri, am umbat mai mult prin șanțuri, și anume prin șanțuri uitate, murdare și greu de umblat. Și nu exagerăm dacă susținem că nu numai pe tărâmul economiei naționale am umblat prin gropi, ci aproape pe toate tărâmurile vieții noastre de stat.

Nu e critică aspră aceasta, nu e o acuzație ce o ridic contra cuiva. Poate împrejurările nu au fost de așa fel ca să permită crearea unei situații necriticeabile.

Totuși, fie-mi îngăduit de-a susține, că sunt lucruri cari s'ar fi putut mai bine aranja, chestiuni cari ar fi putut primi o mai bună aplanare în răstimpul acesta de câțiva ani grei de consolidare.

Domni și azi încă o stare aproape laodică în care cei chemați a da directive băbăie în aflarea de soluții, în care un lucru se aranjează bine din întâmplare, cum altul rău, tot din același motiv și nu din vreo răutate premeditată, (bineînțele sunt și excepții... interese ce se contrazic...) —

Ne lipsesc de fapt programele generale, la care să ne ținem deslușogul multor ani, deslușogul multor guvernări. Nu avem țeluri bine precizate, ținele la cari privind fix să mergem înainte și să încercăm a le atinge cândva. Oscilăm azi cu ușurință și superficialitate între două extreme. Spre exemplu numai în cercetul exterior am trecut peste toate rețorțele doctrinalei contemporane, ba mai mult, am retroactivat chiar la metode vechi răsunate pe cari experiența le-a dovedit de rele și acuzabile.

Din acest motiv cred că orice sbauium și frământare, în jurul acestor chestiuni, e binevenit, și că el trebuie să fie apreciat de către acei cari sânt chemați azi să conducă țara, adică de către detentorii puterii de stat.

Să încep deci.

Criza monetară. — În principiile de economie politică ale celebrului profesor Ch. Gide, am citit cu câteva luni înainte un capitol interesant, intitulat: „Cum creditul permite suprimarea monedei”. Să presupunem, zice el, că toate vânzările în loc de a se aranja prin bani, se aranjează prin titluri de credit, scrisori de schimb sau ecueți și că aceste apoi trec din mână în mână prin transmisiuni succesive. Se va ajunge la un timp ca cele mai multe dintre ele să se înțălnesc și să se anuleze una prin cealaltă, prin compensație sau confuziune, cum spun juristconsulții.

Și dând apoi exemple practice, distinsul profesor de economie politică al Univ. din Paris, încheie arătând importanța ceului din punct de vedere al ușurării schimbului.

Mai apoi astă vară un cunoscut întors dela Paris mi se laudă, cu dorința latentă de a epata pe un tip de provincie cum face el plășe print'o miraculos carnet de ecueți și print'o simplă icalitură.

La Londra și Copenhaga mi s'a povestit de miraculoasele Clearinghouse-uri în care în fiecare săptămână s'a schimbă titlurile de credit, ecuețile marilor comercianți în valoare de miliarde de lei.

Usajul ecueului este foarte dezvoltat în Anglterra și America. Clearinghouse din Londra operează anualmente 800—900 miliarde. Comercianții din City depun sumele încasate zilnic la bănci timp ce plășe le fac de obicei prin ecueți adică ordonanțe de plată care se compensează la Clearinghouse (care în Londra e sindicatul alor 21 bănci iar în New-York alor 15,000 banchari. operațiunile anuale trec peste suma de 1000—1100 miliarde).

FOILETON

Patima moșului

Tatăl meu

„Fiecare îșiptă, cu rostul și meremetul ei pă lume: gângănia prin ierburii și prin vâgăuni, pasarea prin văzduh, fiara salbatică prin codri și prin ascunzișuri, — iar omul stăpân peste toate, face din ele ce vrea, fără să-i pese.

„Numai omul nu dă nimăni scoteală pe lume, numai el are dreptul să se bucurde tot și numai în seasul cel de apoi cugetă la câte rele a făcut, când simte că nu mai e puțință de îndreptare.

„De aceea, că te mirai de slăbiciunea mea pentru flori, m'um scotit dela o vreme ce să fac ca să mi mai onor gândurile și vrezes.

„De flori nu vede nimeni. Și în ele tremură atâta viață, atâta înțelegere, ca și într'un copilaș pe care-l crești din greu. De aceea mi-am legat și eu, câte bruma zile mai am, de floriile din toate neamurile, prăsite și îngrijite, ce se înmulțesc și înfloresc de ț're mai mare dragul să te vizi.”

Fără să-l scormonesc mult, sufletul acesta mi s'a deschis, de am putut citi în el ca într'o carte dragă, ca și în chipurile pline de farmec ale florilor din straturile lui.

Nu știa alta decât florile și florile — florile lui! Cu ce foc spunea vorba asta, „floriile mele”, lumindu-se și mai tare la față și licărindu-i ochii — tot ce mai rămănea lănar în acest obroz de bătrân.

Mi s'a destăinuit ca unui duhovnic. Venise de tărâr, dintr'altă țară, unde odihnesc osemintele celor din neam de neamul lui, și s'a așezat aici, pe muncă îndărătnică, mână în viață de setea de a învingea a celui ce a îndurat prea multe și prea de timpuriu.

A muncit și a isbutit. A ajuns să fie, la vârsta când alții abia încep viața, un om așezat, stăpân pe o stare bunicică, agonișită din greu și cu sufletul deschis s'a dus până la capăt, întemduindu-și o câmbie, mai mult dintr'un fel de trebuință, firească celor ce au îndurat prea mult martiriul singurătății.

prea gingașe, îi lăsă cu șapte copii pe cap, închizând ochii de vedea nașterea celui din urmă.

O plânse, deși slei o parte din puterile sufletului și apoi se demetică. Zări copiii pe lângă el, le auzi plânsetele și începu să le priceapă și mai bine dorințele. Pe înecul el fu și mamă, tot atât de dulce, tot atât de dragătos, că uită mîștile pe cea dispărută, dându-și și ei toată dragostea celui ce își jertfise viața lor.

Insă durerea după femeia iubită n'o putu acoperi deplin. Și, atunci, pe nebgăte de seamă, tot îngrijind ca mormântul ei să fie împodobit cu flori tinere, după fiecare lună a anului, — ajunse să înțeleagă și rostul și dorințele florilor, cum le înțelesese pe acele ale copilor.

Începu să prăsească flori acasă. După ce sfârșia cu cancelaria, într'un suflet era acasă, ascultând întâi tot ce-i spuneau copiii, lăsați în grija unei bătrâne; apoi după ce-i vedea liniștiți, se ducea în mica lui florărie, făcută de el și înzestrată cu tot ce-i trebuia.

Răsădine mici, cu ochiuri de sticlă micătoare — ca să poată da aer micilor plante, crescute într'o căldură de cupțor; apoi pe trepte, trepte, erau rânduite toate neamurile de flori peste care dase. Cîșse și aflase de pe la unii și de pe la alții, cum și ce fel se poate prăsi și crește neamul cutare, sau cutare și era gata să dea oricui deslușuri spre a le cucui până și neamul cel mai greu de prăsit.

